

народи. Емигранти от различни националности учат или работят във Виена и в същото време много от тях са активни участници в освободителните движения, които по това време са обхванали не само славяните и унгарците в Австрийската империя, но и Европа - поляци, гърци, италианци. Тези европейски движения и особено революционните събития от 1848-1849 г. в Австрия, Унгария, Влахия и Молдова подтикват към активност както българите в Османската империя, така и българите в емиграция¹. Тази активност намира израз в масовото въстание в Северозападна България през 1850 г. и в появата в навечерието на Кримската война на два политически центъра на българската емиграция - „Българската епитропия“ в Букурещ и Одеското българско настоятелство. Тези организации насочват освободителните усилия, събират средства и организират доброволческо движение, представляват националните интереси на българите пред чуждите държави. По това време Виена също става един от центровете на българската емиграция - търговски, обществен и културен². Оформянето на българската колония там е резултат от разширяването на търговските отношения между Австрия и Турция³. Нейното начало може да се търси в още в края на XVIII в. Бързото ѝ увеличаване води до засилване на нейното влияние. То е особено осезателно след Кримската война. Българските търговци в австрийската столица имат вече свой център и се събират в него - гръцкото кафене - разказва посетилият града през 1857 г. Иван Касабов⁴. Виена, където от десетилетия се издават български книги, се утвърждава като български културен център наред с Цариград, Одеса, Букурещ. Там избират да следват и български младежи студенти. През 1864 г. се създава Виенското българско дружество „Напредък“⁵. През 1865-1866 г. не за дълго във Виена пребивава и Марин Дринов, който си поставя за цел укрепването на българското дружество „като просветен център далеч от надзора на турските власти“⁶.

В тази Виена пристига младият Теофан Райнов. Освен продължаването на учението и практикуването на търговска дейност чрез фирмата на вуйчо си Христо Гешов, австрийската столица е мястото, където той се включва в борбите на българския народ за национално освобождение.

Изворовият материал за този ранен период от живота на Теофан Райнов не е голям по-обем. Той включва писмата му до Георги Раковски през периода 1860 - 1862 г., писма на други емигрантски дейци, като Иван Касабов, Мина Минович, Сава Филаретов и др. до Раковски и писма на Раковски от същия период, отделни сведения от публикувания архив на Найден Геров, спомени на Иван Касабов, в „Дунавски лебед“⁷.

Кратък е и библиографският преглед на изследванията за този период от жи-